

1. Амоша О.І. Стан, основні проблеми і перспективи вугільної промисловості України: наук. доп. / О.І. Амоша, Л.Л. Стариченко, Д.Ю. Череватський / НАН України, Ін-т економіки промисловості. - Донецьк, 2013. – 44 с.
2. Улицкий О.А. Экологическая безопасность угольных предприятий: индикаторы жизнеспособности системы / О.А. Улицкий, М.В. Кротинова //Международный научный журнал «Наука и мир». – 2014. - № 9(13). - С. 179-183.
3. Уотермен Д. Посібник з експертним системам: Пер. з англ. - М.: Світ, 1989. – 388 с.
4. Лисиченко Г.В. Природний, техногенний та екологічний ризику: аналіз, оцінка, управління /Г.В. Лисиченко, Ю.Л. Забулонов, Г.А. Хміль. - К. : Наукова думка, 2008. – 541 с. ❧

УДК 911.3.32(075.8)

ІНДИКАТОРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ – 24 РОКИ ПІСЛЯ РІО

С.П. Сонько

Уманський національний університет садівництва
вул.Інститутська, 1, м. Умань, Черкаська обл. Україна, 20305,
e-mail: udau@udau.edu.ua

Слідуючи вже більш ніж 20 років індикаторам сталого розвитку, в основу яких покладені ВВП та ІПР, людство нічого не досягло. Глобальна екологічна проблема продовжує загострюватися. Стає очевидним, що для успішнішого просування до сталого розвитку необхідне нове бачення [1], як механізмів загострення глобальної екологічної проблеми, так і варіантів її вирішення, «закріплених» в якісно інших індикаторах.

1. Для формалізації глобальної екологічної проблеми за окремими країнами світу дуже важливим є закон зниження енергетичної ефективності природокористування, сформульований ще в XIX ст. українським економістом С.А. Подолінським. Так, сільське господарство розвиненого світу характеризується дуже високою продуктивністю праці, але за родючістю ґрунту, віддачі продукції з 1 га Китай, наприклад, набагато перевищує США. Власне, мова йде про свідоме зниження в розвинених країнах біорізноманіття в агроєкосистемах (за рахунок енергетичних субсидій), що не сприяє сталому розвитку.

Натомість, згідно авторської концепції, питома вага населення, зайнятого в сільському господарстві має бути не менше 35-40% [2]. При цьому обов'язковою є умова участі цього населення безпосередньо в сільськогосподарській діяльності, «замкнутій» на дану територію відповідними потоками речовини та енергії. Тобто, мова йде про встановлення обов'язкових квот на долю у ВВП натурального господарства.

2. Необхідно також увести індикатор, який би враховував глибину впливу розвинених країн на екосистеми інших територій («пастки для простору» [2]). Це можуть бути показники абсолютного і відносного споживання біомаси у вуглецевому еквіваленті (територія своєї країни плюс територія інших країн, з яких надходить біомаса). Такі показники мають бути прирівняні до головних констант біосфери.

3. Наближенню сучасної просторової організації людського суспільства до стану сталого розвитку сприятиме додержання таких вимог:

- обмеження частки поверхні земної кулі, зайнятої територіями міських поселень, менше 1% (що було на початку індустріальної епохи);
- обмеження розширення полів впливу великих міст на найближче оточення більш ніж на середню відстань за векторами до сусідніх міст однакового рангу [3];
- обмеження густоти шляхів сполучення з твердим покриттям на одиницю площі, згідно кристаллерівської моделі « $k=4$ » [3];

- неможливість збільшення більше ніж на 15% частки фуражної ріллі [4].

З урахуванням наведених індикаторів автором розроблено модель соціо-природної взаємодії, в якій головний напрям такої взаємодії докорінно змінюється з антропоцентричного на адаптований, а «сталість» розвитку безпосередньо залежить від підтримки механізмів самовідтворення природних екосистем [2].

Література:

1. Сонько С.П. Сталий розвиток, біорізноманіття, агросфера та агроекологія: протиріччя та точки дотику./ Збереження біорізноманіття в контексті сталого розвитку: матеріали Всеукр. наук. конференції. - Черкаси: ФОП Белінська О.Б., 2015. - 2015. – СС. 136-139.
2. Сонько С.П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми.- Монографія. - Київ: Ніка Центр, 2003. -287 с.
3. Сонько С.П. В пошуках нових моделей центральних місць Вальтера Кристаллера.- Геоінформатика. Науковий журнал. №3, 2004.- С. 84-91.
4. Екологічні основи збалансованого природокористування у агросфері: навчальний посібник /за редакцією С.П. Сонька та Н.В. Максименко / Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2015.- 568 с. ❧

АКТУАЛЬНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Д.М. Трохименко

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

пр. Перемоги, 37, м. Київ, 03056, Україна

e-mail: dmitrijtrohimenko@gmail.com

Екологічна ситуація на території України протягом останніх років вирізняється основному негативними показниками стану природного середовища, безмежним зловживанням природними ресурсами, збільшенням антропогенного впливу на довкілля. Дані фактори підвищують можливість виникнення екологічних катастроф та аварійних ситуацій і як наслідок становлять вагому загрозу для здоров'я та життя населення. Внаслідок цього одним з найдієвіших інструментів екологічного контролю в умовах ринкового економіки є екологічний аудит. Проведення аудитування в екології дає можливість реально оцінити те, як підприємства дотримуються встановлених норм у галузі охорони оточуючого середовища й екологічної безпеки, виявити небезпечні й вразливі місця та розробити необхідні заходи, тим самим попередивши можливість нанесення шкоди довкіллю, збільшити інвестиційну зацікавленість природокористувачів.

Екологічний аудит - незалежна оцінка відповідності діяльності підприємства, що підлягає аудиту, екологічним вимогам з метою недопущення негативного впливу техногенної діяльності на навколишнє середовище (природні об'єкти) і населення. [1] На сьогоднішній день, у науковців відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття «екологічний аудит», що зумовлює досить неоднозначне відношення до аудитування у споживачів та виробників продукції. Можна виділити два основні напрямки тлумачення даного терміну в працях вітчизняних та зарубіжних науковців [2], [3]: як вид екологічного контролю; як механізм забезпечення екологічної безпеки.

Екоаудит як невід'ємний складовий елемент механізму управління та координування в сфері охорони навколишнього середовища є надважливим для економіки, оскільки значно зменшує екологічні й фінансові ризики та впливає на прийняття господарських рішень. Проведення підприємствами екологічного аудиту на добровільних засадах дозволить зменшити кількість перевірок екологічних наглядових органів (інспекцій), підвищить їх інвестиційну привабливість, стане формуючим чинником забезпечення екологічної